สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
COMMUNITY ORGANIZATIONS DEVELOPMENT INSTITUTE

รายงานการดำเนินการบริหารโครงการ

เสริมสร้างขีดความสามารถชุมชน

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

สำนักยุทธศาสตร์นโยบายและแผน
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ 1 ข้อมูลโครงการ

ความสำคัญของโครงการ/หลักการและเหตุผล 1

วัตถุประสงค์ 1

เป้าหมาย 2

กิจกรรม 2

ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนและประชาชน (ผลสัมฤทธิ์) 2

กระบวนการพัฒนาและบริหารจัดการโครงการ 3

ส่วนที่ 2 รายงานผลการดำเนินโครงการ

1. ผลการบริหารโครงการ 4

ตารางสรุปผลการบริหารโครงการ 5

การบันทึกข้อมูลในระบบโปรแกรม CODI - PM 6

ระยะเวลาในกระบวนการบริหารโครงการ 7

สรุประยะเวลาการบริหารโครงการในแต่ละภาค 8

ตารางเปรียบเทียบเป้าหมายกับผลการดำเนินงาน 9

2. ผลการดำเนินโครงการ

2.1 ผลการพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบล 10

ภาคใต้ 11

ภาคเหนือ 13

ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก 15

ภาคกลางและตะวันตก 17

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 19

2.2 ผลการพัฒนาตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็งในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนที่ดี 21

ภาคเหนือ 24

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 25

ภาคใต้ 26
ภาคกลางและตะวันตก 27
ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก 28
2.3 ผลการสนับสนุนกลไกการเชื่อมโยงนโยบายหรือข้อเสนอระดับจังหวัดในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น 29
2.4 ผลการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชนตำบลในระดับชาติ 32
ส่วนที่ 3 ข้อสังเกตการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน 35
ส่วนที่ 4 ปัญหา / อุปสรรค การดำเนินงาน 36

ส่วนที่ 1

ข้อมูลโครงการ

1. ความสำคัญของโครงการ/หลักการและเหตุผล

การดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมชุมชนท้องถิ่นเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นไปสู่ความเข้มแข็งโดยสนับสนุนการพัฒนาและยกระดับศักยภาพของสภาองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถเป็นกลไกกลางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งออกแบบและปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทของพื้นที่ ตลอดจนประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคีพัฒนาและหน่วยงานต่าง ๆ ในการสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างบูรณาการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถฟื้นฟูและบริหารทรัพยากรในชุมชนท้องถิ่นได้อย่างครอบคลุมทุกระบบที่เกี่ยวเนื่องกับการดำรงชีวิตของประชาชน ตั้งแต่คนองค์กร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การศึกษา สุขภาวะ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม สวัสดิการ เศรษฐกิจ อาชีพโดยมุ่งเน้นให้สภาองค์กรชุมชนและขบวนองค์กรชุมชนในพื้นที่มีความเข้มแข็งสามารถเป็นกลไกกลางในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนและบูรณาการความร่วมมือกับภาคีพัฒนาทุกภาคส่วน

2. วัตถุประสงค์

1) เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพสภาองค์กรชุมชนให้เป็นกลไกกลางในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและดำเนินงานตามภารกิจ
2) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของสภาองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนสู่การพึ่งพาตนเอง
3) เพื่อสนับสนุนกลไกการเชื่อมโยงและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานภาคีพัฒนาทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างบูรณาการ

3.เป้าหมาย

1) สภาองค์กรชุมชนตำบลที่สมาชิกครบวาระ 4 ปี ได้รับการทบทวนข้อมูลสมาชิกเป็นปัจจุบัน 662 ตำบล
2) สภาองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนสู่การพึ่งพาตนเอง 1,559 ตำบล
3) จังหวัดมีนโยบายหรือข้อเสนอระดับจังหวัดในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น 77 จังหวัด รวมกรุงเทพมหานคร และนำไปสู่ข้อเสนอระดับชาติในการประชุมระดับจังหวัดและระดับชาติของสภาองค์กรชุมชน
4) รายงานสรุปปัญหาและข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อคณะรัฐมนตรี (ตาม พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 มาตรา 30 และ ม.32 (3)

4.กิจกรรม

1) สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบลที่สมาชิกครบวาระ 4 ปี ให้เป็นปัจจุบัน
2) สนับสนุนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสภาองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนสู่การพึ่งพาตนเอง
3) สนับสนุนกลไกระดับจังหวัดในการเชื่อมโยงและขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
4) สนับสนุนการประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบลตาม พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551

5.ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนและประชาชน (ผลสัมฤทธิ์)

1) สภาองค์กรชุมชนสามารถเป็นกลไกกลางในการเชื่อมโยงการแก้ไขปัญหาและขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
2) สภาองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนสู่การพึ่งพาตนเอง ครอบคลุมใน 4 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและบุคลากร ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และด้านการจัดการและการเรียนรู้
3) สมาชิกในชุมชนและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเองอย่างเป็นรูปธรรม

6.กระบวนการพัฒนาและบริหารจัดการโครงการ

จากการที่สถาบันฯ ได้รับการอุดหนุนงบประมาณโครงการต่าง ๆ ดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 เพื่อสนับสนุนองค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชน และกลไกการขับเคลื่อนในพื้นที่ตามเป้าหมายแต่ละโครงการ ซึ่งมีกระบวนการและกรอบระยะเวลาในการดำเนินงาน ดังนี้

กระบวนการพัฒนาและบริหารจัดการโครงการ

ต.ค.68- ม.ค.69

1 พัฒนาและพิจารณาโครงการ

1.ขบวนองค์กรชุมชน : ประเมินศักยภาพพื้นที่ทบทวน/จัดทำแผนพัฒนาพื้นที่และข้อเสนอโครงการ
2.คณะอนุกรรมการ/คณะทำงาน : พิจารณาโครงการและงบประมาณ
3.ผอ.พอช./ภาค : อนุมัติโครงการและงบประมาณ

ม.ค.- มี.ค. 69

2 เบิกจ่ายงบประมาณโครงการ

- **องค์กรที่ได้รับการสนับสนุน** : บันทึกข้อมูลโครงการ องค์กรและจัดทำเอกสารเบิกจ่ายงบประมาณ
- **สนง.ภาค/ส่วนงาน** : เบิกจ่ายและโอนงบประมาณให้กับองค์กรที่ได้รับการสนับสนุน

ม.ค.- ก.ย. 69

3 ดำเนินงานโครงการ

- **องค์กรที่ได้รับการสนับสนุน** : ดำเนินงานตามแผนงาน
- **สนง.ภาค/ส่วนงาน** : ติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานโครงการ

พ.ค.- ก.ค. 69

4 ติดตามและรายงานผลตามงวดงาน

- **องค์กรที่ได้รับการสนับสนุน** : รายงานผลการดำเนินงานและเบิกจ่ายงบประมาณงวดต่อไป
- **คณะกรรมการตรวจรับ** : ตรวจสอบผลการดำเนินงาน และพิจารณาการเบิกจ่ายงวดต่อไป
- **สนง.ภาค/ส่วนงาน** : เบิกจ่ายและโอนงบประมาณให้กับองค์กรที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ

พ.ค.- ก.ย. 69

5 รายงานผลการดำเนินงานและปิดโครงการ

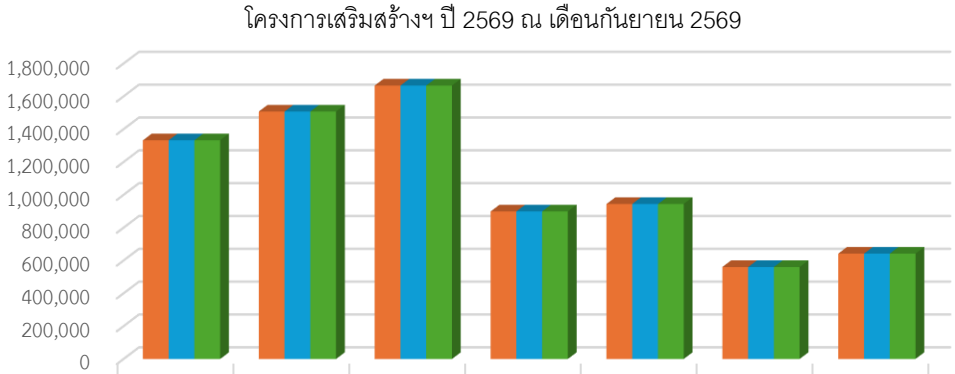
- **องค์กรที่ได้รับการสนับสนุน** : ดำเนินงานตามแผนงานและรายงานปิดโครงการ
- **คณะกรรมการตรวจรับ** : พิจารณาผลการดำเนินงานปิดโครงการ
- **สนง.ภาค/ส่วนงาน** : ติดตามและตรวจทานความถูกต้อง และดำเนินการปิดโครงการ

ส่วนที่ 2

รายงานผลโครงการ

1. ผลการบริหารโครงการ

โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน ปี 2569 กรอบงบประมาณ 7.5500 ล้านบาท มีการดำเนินงาน ณ เดือนกันยายน 2569 ดังนี้

	เหนือ	อีสาน	ใต้	กลาง-ตะวันตก	กทม-ตะวันออก	สภาฯ ชาติ	งบพัฒนาเพื่อการบริหาร
กรอบงบ	1,332,200	1,507,400	1,665,600	898,800	944,200	560,050	641,750
งบอนุมัติ	1,332,200	1,507,400	1,665,600	898,800	944,200	560,050	641,750
เบิกจ่าย	1,332,200	1,507,400	1,665,600	898,800	944,200	560,050	641,750

1. จำนวนโครงการและงบประมาณที่มีการอนุมัติ ให้แก่ชุมชน/เครือข่าย/ภาคี 85 โครงการ วงเงิน 7.5500 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 100 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร

2. การบันทึกข้อมูลในระบบโปรแกรม CODI - PM พบว่า มีการอนุมัติโครงการในระบบโปรแกรม CODI - PM จำนวน 85 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนโครงการอนุมัติ

3. จำนวนงบประมาณที่มีการเบิกจ่าย 7.5500 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 100 ของงบอนุมัติ ทั้งนี้ ขอให้สำนักงานภาค/ส่วนงาน ติดตามผลการดำเนินงานโครงการจากองค์กรที่ได้รับอนุมัติโครงการ ให้ดำเนินงานตามแผนงานและรายงานผลการดำเนินงานปิดโครงการ พร้อมแนบเอกสารรายงานผลการดำเนินงาน และบันทึกผลการดำเนินงานในระบบโปรแกรม ภายในระยะเวลา 60 วันนับจากวันสิ้นสุดระยะเวลาโครงการ

➢ ตารางสรุปผลการบริหารโครงการ

ที่	ภาค	กรอบงบ (บาท)	เสนอ ผอ.อนุมัติ							งบคงเหลือที่ยังไม่อนุมัติ (บาท)	การเบิกจ่าย (ข้อมูลจากรายงาน R07)			ข้อมูลบันทึกในโปรแกรม CODI	
			จน. โครงการ	ภาค/ชาติ	กลุ่มจังหวัด	จังหวัด	ผู้รับประโยชน์ (ตำบล)	งบอนุมัติ (บาท)	ร้อยละงบอนุมัติ		งบเบิกจ่าย (บาท)	งบคงเหลือ (บาท)	ร้อยละเบิกจ่าย	จน. โครงการ	งบอนุมัติ (บาท)
1	เหนือ	1,332,200	17	0	0	17	459	1,332,200	100.00	-	1,332,200	-	100.00	17	1,332,200
2	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,507,400	25	0	7	18	595	1,507,400	100.00	-	1,507,400	-	100.00	25	1,507,400
3	ใต้	1,665,600	15	1	0	14	646	1,665,600	100.00	-	1,665,600	-	100.00	15	1,665,600
4	กลางและตะวันตก	898,800	13	0	0	13	273	898,800	100.00	-	898,800	-	100.00	13	898,800
5	กทม.ปริมณฑลตะวันออก	944,200	13	0	0	13	270	944,200	100.00	-	944,200	-	100.00	13	944,200
6	ประชุมและกลไกสภาฯ ระดับชาติ	560,050	1	1	-	-	-	560,050	100.00	-	560,050	-	100.00	1	560,050
7	งบพัฒนาเพื่อการบริหารโครงการ	641,750	1	1		-	-	641,750	100.00	-	641,750	-	100.00	1	641,750
	รวม	**7,550,000**	**85**	**3**	**7**	**75**	**2,243**	**7,550,000**	**100.00**	**-**	**7,550,000**	**-**	**100.00**	**85**	**7,550,000**

❍ **การบันทึกข้อมูลในระบบโปรแกรม CODI - PM** จากการตรวจทานข้อมูลโครงการเสริมสร้างฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ของสำนักงานภาคทั้ง 5 ภาคและส่วนกลาง (ไม่รวมงบพัฒนาเพื่อการบริหารโครงการ) พบว่า มีการบันทึกข้อมูลในระบบครบทั้ง 84 โครงการ โดยข้อมูลประกอบด้วยรายละเอียดโครงการ องค์กรผู้เสนอโครงการ กิจกรรม และเอกสารแนบ ทั้งนี้ ข้อมูลมีความครบถ้วนเฉลี่ยร้อยละ 76.73 จึงขอให้สำนักงานภาคตรวจสอบและบันทึกข้อมูล โดยเฉพาะรายงานการประชุมคณะอนุกรรมการภาค/คณะทำงานฯ และบันทึกอนุมัติโครงการและงบประมาณ โดยสแกนเอกสารแนบในระบบ Intranet ให้ถูกต้องครบถ้วน รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงานเพื่อปิดโครงการและแนบเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วนภายใน 60 วันนับจากวันสิ้นสุดโครงการ เพื่อให้ข้อมูลสามารถนำไปใช้ในการประมวลผลและสรุปผลการดำเนินงานในภาพรวม ตลอดจนรองรับการตรวจสอบจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างครบถ้วน

ภาค	จำนวนโครงการ	สถานะข้อมูลที่มีการบันทึก								เอกสารแนบ												
										เอกสารหลักที่ต้องมี			เอกสารเบิกจ่ายงวด 1			เอกสารเบิกจ่ายงวด 2				ปิดโครงการ		
		ข้อมูลเบื้องต้นโครงการ	ข้อมูลองค์กรผู้เสนอ	กิจกรรมโครงการ	มติ กก. ภาค/ จว.	บัญชีผู้รับเงิน	บันทึกความร่วมมือ	แผนการเบิกจ่าย	จำนวนตำบล (ระบุ จน.)	MOU	แบบแสดงผลอนุมัติ	สำเนาบัญชี	จดหมาย/หนังสือขอเบิกเงิน จากองค์กรชุมชน	บันทึกขออนุมัติเบิกจ่ายงวด 1	หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี)	จดหมาย/หนังสือขอเบิกเงิน จากองค์กรชุมชน	บันทึกขออนุมัติเบิกจ่ายงวด 2	มติกรรมการตรวจรับงวด 1	รายงานการดำเนินงานงวด 1	จดหมายขอปิดโครงการ	มติกรรมการตรวจรับ	รายงานสรุปผลปิดโครงการ
ภาคเหนือ	17	17	17	17	17	17	17	17	461	17	17	17	17	17	17	เบิกจ่ายงวดเดียว				0	0	0
ภาคอีสาน	25	25	25	25	25	25	25	25	595	25	25	25	25	25	25	25	25	25	22	0	0	2
ภาคใต้	15	15	15	15	15	15	15	15	384	15	15	15	15	15	14	13	13	13	13	0	0	0
กลางตะวันตก	13	13	13	13	13	13	13	13	233	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	0	0	0
กทม.ตะวันออก	13	13	13	13	13	13	13	13	250	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	0	0	0
ส่วนกลาง	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	เบิกงวดเดียว				1	1	1
รวม	84	84	84	84	84	84	84	84	1,923	84	84	84	84	84	83	64	64	64	61	1	1	3
คิดเป็นร้อยละ	100	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	1,923	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	98.81	96.97	96.97	96.97	92.42	1.19	1.19	3.57

หมายเหตุ : 1) โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนภาคเหนือ ปี 2569 เบิกจ่ายงบประมาณงวดเดียว เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนมีจำนวนน้อย จึงดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณเพียงงวดเดียว

2) จำนวนตำบล (ระบุ จน.)* หมายถึง ข้อมูลจำนวนผู้รับผลประโยชน์ที่ระบุในแบบแสดงผลการอนุมัติโครงการ

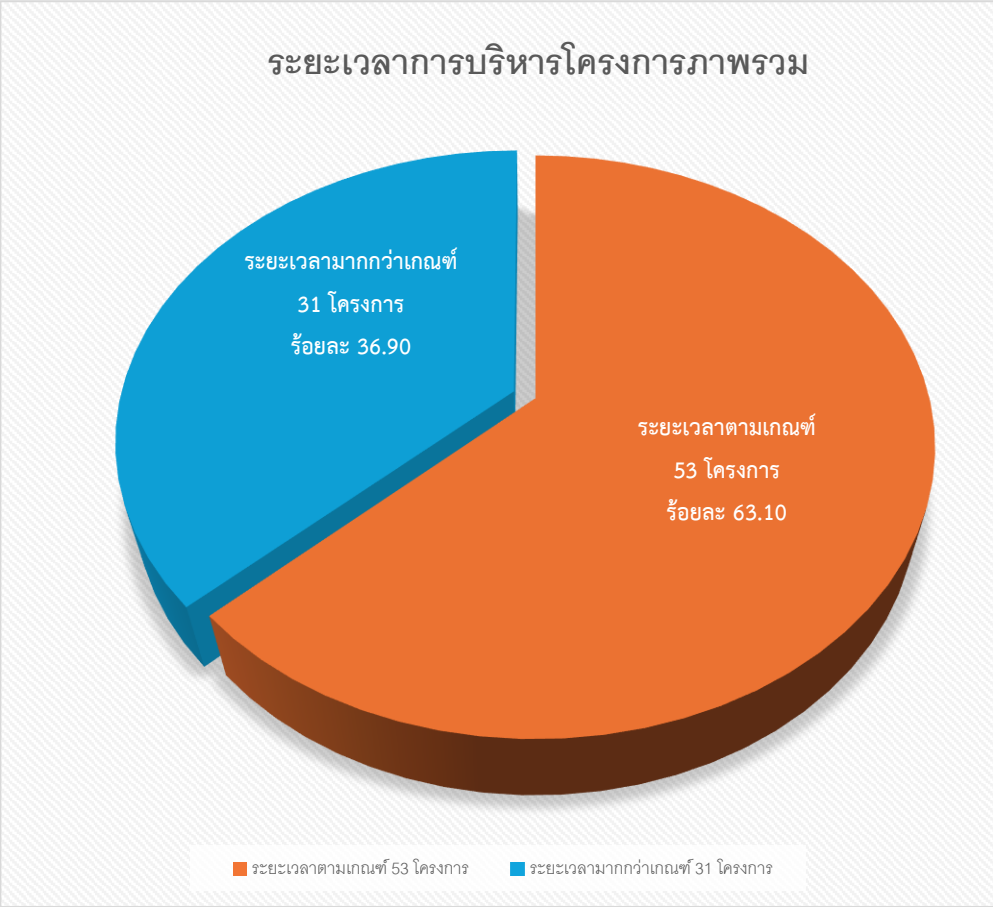
➢ ระยะเวลาในกระบวนการบริหารโครงการ

จากการบริหารโครงการที่ผ่านมา และได้มีการทบทวนและพัฒนากระบวนการบริหารโครงการในทุกขั้นตอน เพื่อยกระดับการดำเนินงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และเป็นการประกันคุณภาพการดำเนินงานขององค์กรในการสนับสนุนองค์กรชุมชนและภาคีพัฒนาที่ได้รับการสนับสนุนโครงการและงบประมาณจากสถาบันฯ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ได้กำหนดมาตรฐานระยะเวลาในการบริหารโครงการนับตั้งแต่ได้รับความเห็นชอบจากกลไกพิจารณากลั่นกรอง จนกระทั่งเบิกจ่ายงบประมาณงวดแรกใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานไม่เกิน 60 วัน โดยแยกเป็น 1) กระบวนการพิจารณาโครงการ : ระยะเวลาในการบริหารโครงการตั้งแต่คณะทำงานพิจารณาโครงการระดับภาคพิจารณาเห็นชอบโครงการจนถึง ผอ.ภาคลงนามอนุมัติ จำนวน 30 วัน และ 2) กระบวนการเบิกจ่ายโครงการ : ระยะเวลาหลังจาก ผอ.ภาคลงนามอนุมัติ จนถึงการเบิกจ่ายงบประมาณงวดแรก จำนวน 30 วัน

การบริหารโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน ปีงบประมาณ 2569 จำนวน 84 โครงการ พบว่า

- *โครงการที่ใช้ระยะเวลาตามเกณฑ์* จำนวน 53 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 63.10 ของโครงการทั้งหมด ใช้ระยะเวลาโดยเฉลี่ย 40 วัน

- *โครงการที่ใช้ระยะมากกว่าเกณฑ์* จำนวน 31 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 36.90 ของโครงการทั้งหมด ใช้ระยะเวลาโดยเฉลี่ย 70 วัน

ตารางสรุประยะเวลาการบริหารโครงการในแต่ละภาค

ภาค	การบริหารโครงการ	ร้อยละ	ระยะเวลาตามมาตรฐานการบริหารโครงการ		รวมใช้ระยะเวลา (60 วัน)	จำนวนวันเฉลี่ย
			คณะทำงานพิจารณา – ผอ.อนุมัติ (30 วัน)	ผอ.อนุมัติ-เบิกจ่ายงวดแรก (30 วัน)		
เหนือ 17 โครงการ	ระยะเวลาตามเกณฑ์ 13 โครงการ	76.47	5 – 24 วัน	18 - 54 วัน	41 - 59 วัน	50 วัน
	ระยะเวลามากกว่าเกณฑ์ 4 โครงการ	23.53	12 - 20 วัน	44 - 57 วัน	61 - 71 วัน	67 วัน
อีสาน 25 โครงการ	ระยะเวลาตามเกณฑ์ 3 โครงการ	12.00	7 - 22 วัน	11 - 45 วัน	18 - 52 วัน	38 วัน
	ระยะเวลามากกว่าเกณฑ์ 22 โครงการ	88.00	18 - 62 วัน	26 - 59 วัน	62 - 119 วัน	82 วัน
ใต้ 15 โครงการ	ระยะเวลาตามเกณฑ์ 13 โครงการ	86.67	6 - 11 วัน	17 - 52 วัน	28 – 60 วัน	42 วัน
	ระยะเวลามากกว่าเกณฑ์ 2 โครงการ	13.33	6 - 10 วัน	53 - 58 วัน	63 - 64 วัน	64 วัน
กลางและตะวันตก 13 โครงการ	ระยะเวลาตามเกณฑ์ 13 โครงการ	100	12 - 16 วัน	7 - 42 วัน	20 - 54 วัน	33 วัน
	ระยะเวลามากกว่าเกณฑ์ - โครงการ	-	-	-	-	-
กทม.ปริมณฑลตะวันออก 13 โครงการ	ระยะเวลาตามเกณฑ์ 10 โครงการ	76.92	13 - 25 วัน	17 - 24 วัน	30 - 42 วัน	37 วัน
	ระยะเวลามากกว่าเกณฑ์ 3 โครงการ	23.08	13 - 48 วัน	27 - 59 วัน	72 - 75 วัน	73 วัน
สำนักงานประสานขบวนองค์กรชุมชนและประชาสังคม 1 โครงการ	ระยะเวลาตามเกณฑ์ 1 โครงการ	100	-	-	12 วัน	12 วัน
รวม 84 โครงการ	ระยะเวลาตามเกณฑ์ 53 โครงการ	63.10	5 - 25 วัน	7 - 54 วัน	12 - 60 วัน	40 วัน
	ระยะเวลามากกว่าเกณฑ์ 31 โครงการ	36.90	6 - 48 วัน	18 - 58 วัน	64 - 80 วัน	70 วัน

ตารางเปรียบเทียบเป้าหมายกับผลการดำเนินงาน

ภาค	เป้าหมาย			ผลการดำเนินงาน		
	พัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบลที่สมาชิกครบวาระ 4 ปี *(ตำบล)*	สภาองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง ใน 4 ด้าน *(ตำบล/องค์กร)*	เชื่อมโยงและขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัด *(จังหวัด)*	พัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบลที่สมาชิกครบวาระ 4 ปี *(ตำบล)*	สภาองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง ใน 4 ด้าน *(ตำบล/องค์กร)*	เชื่อมโยงและขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัด *(จังหวัด)*
เหนือ	116	335	17	133	508	17
ตะวันออกเฉียงเหนือ	12	583	20	12	1,021	20
ใต้	401	234	14	412	300	14
กลาง-ตะวันตก	41	232	13	41	310	13
กทม.-ตะวันออก	92	175	13	92	290	13
ประชุมสภาฯ ชาติ	-	-	-	-		-
รวม	**662**	**1,559**	**77**	**690**	**2,429**	**77**

2. ผลการดำเนินโครงการ

จากเป้าหมายการดำเนินงานในการพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบลที่สมาชิกครบวาระ 4 ปี จำนวน 662 ตำบล สภาองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง ใน 4 ด้าน จำนวน 1,559 ตำบล เชื่อมโยงและขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัด จำนวน 77 จังหวัด และการสนับสนุนการประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบลตาม พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 นั้น มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 สนับสนุนพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบลที่สมาชิกครบวาระ 4 ปี

พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 มาตรา 8 กำหนดให้สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปีนับแต่วันคัดเลือก และเมื่อครบวาระให้ดำเนินการคัดเลือกสมาชิกใหม่ภายใน 60 วันนับแต่วันที่ครบวาระ เพื่อให้องค์ประกอบของสภาองค์กรชุมชนตำบลมีความถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างต่อเนื่อง

ขณะเดียวกัน มาตรา 21 ได้กำหนดภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตำบลไว้ครอบคลุมบทบาทสำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมการอนุรักษ์จารีตประเพณี ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐ การเสนอปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดเวทีปรึกษาหารือและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การเสริมสร้างความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองขององค์กรชุมชน ตลอดจนการประสานความร่วมมือ การจัดทำรายงานสถานการณ์ของตำบล และการเสนอผู้แทนเข้าร่วมการประชุมในระดับจังหวัด

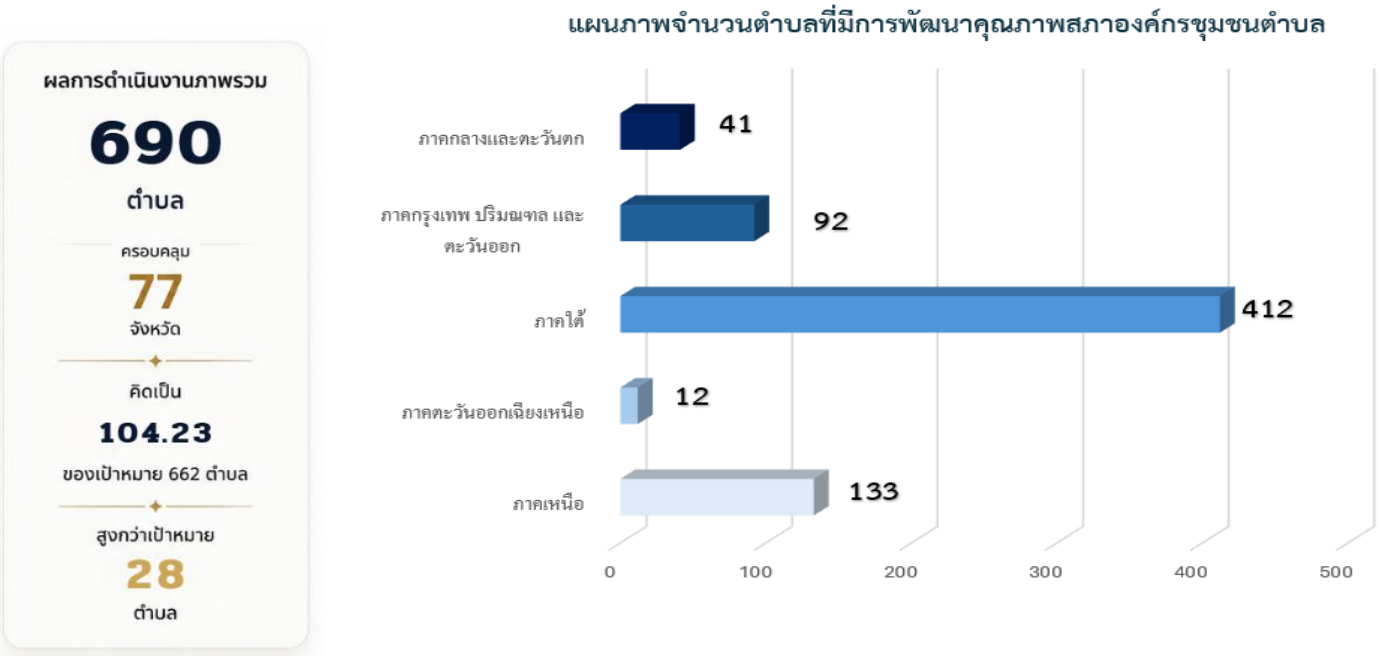
ดังนั้น การพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบลที่สมาชิกครบวาระ 4 ปี จึงมิได้เป็นเพียงการปรับปรุงรายชื่อสมาชิกหรือคัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่เท่านั้น แต่เป็นกระบวนการทบทวนองค์ประกอบ บทบาท กลไกการทำงาน และฐานข้อมูลองค์กรชุมชนให้เป็นปัจจุบัน รวมทั้งสร้างความเข้าใจต่อเจตนารมณ์และภารกิจตามกฎหมาย เพื่อให้สภาองค์กรชุมชนตำบลสามารถทำหน้าที่เป็นพื้นที่กลางของประชาชน เชื่อมโยงปัญหาและความต้องการของชุมชนเข้าสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้องได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 สถาบันฯ ได้สนับสนุนการพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบลที่สมาชิกครบวาระ 4 ปี โดยมีกระบวนการสำคัญ ได้แก่ การทบทวนและตรวจสอบสถานะสมาชิกและองค์กรชุมชน การคัดเลือกสมาชิกและผู้แทนชุดใหม่ การปรับปรุงโครงสร้างและฐานข้อมูล การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและภารกิจตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ตลอดจนการทบทวนผลการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาตำบลในระยะต่อไป

จากเป้าหมายการพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 662 ตำบล มีผลการดำเนินงานรวม 690 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 104.23 ของเป้าหมาย สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด จำนวน 28 ตำบล

ผลการดำเนินงานสามารถพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบลที่สมาชิกครบวาระ 4 ปี ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ได้จำนวน 690 ตำบล จากเป้าหมาย 662 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 104.23 สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดจำนวน 28 ตำบล ภายใต้การดำเนินงานที่ครอบคลุมพื้นที่ 77 จังหวัด โดยมุ่งปรับปรุงองค์ประกอบ สมาชิก กลไกการทำงาน และฐานข้อมูลองค์กรชุมชนให้เป็นปัจจุบัน ตลอดจนสร้างความเข้าใจและเสริมความพร้อมให้สภาองค์กรชุมชนตำบลสามารถปฏิบัติภารกิจตามมาตรา 21 ได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

เมื่อจำแนกผลการดำเนินงานรายภาค พบว่า ภาคใต้มีผลการดำเนินงานสูงที่สุด จำนวน 412 ตำบล รองลงมา ได้แก่ ภาคเหนือ จำนวน 133 ตำบล ภาคกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และตะวันออก จำนวน 92 ตำบล ภาคกลางและตะวันตก จำนวน 41 ตำบล และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 12 ตำบล ตามลำดับ

การพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบลดังกล่าว นอกจากทำให้องค์ประกอบ สมาชิก กลไกการทำงานและฐานข้อมูลองค์กรชุมชนมีความถูกต้องและเป็นปัจจุบันแล้ว ยังช่วยเสริมความพร้อมให้สภาองค์กรชุมชนตำบลสามารถปฏิบัติภารกิจตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการจัดเวทีปรึกษาหารือของประชาชน การรวบรวมและเสนอปัญหาของชุมชนเข้าสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการส่งเสริมความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองขององค์กรชุมชน ทั้งนี้มีตัวอย่างผลการดำเนินงานที่สะท้อนความเชื่อมโยงระหว่างการทบทวนกลไกกับการปฏิบัติภารกิจตามกฎหมายในแต่ละภูมิภาค ดังนี

(1) ภาคใต้

ภาคใต้มีผลการพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 412 ตำบล ครอบคลุม 14 จังหวัด จากเป้าหมาย 401 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 102.74 โดยดำเนินการได้สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด จำนวน 11 ตำบล จังหวัดที่มีผลการดำเนินงานสูงที่สุด ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 81 ตำบล รองลงมา ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 62 ตำบล และจังหวัดตรัง จำนวน 36 ตำบล ตามลำดับ รายละเอียดดังตาราง

ภาค	จังหวัด		ตำบล
ภาคใต้	14 จังหวัด		412
	1	นครศรีธรรมราช	81
	2	สุราษฎร์ธานี	62
	3	ตรัง	36
	4	ชุมพร	33
	5	พังงา	33
	6	ปัตตานี	33
	7	กระบี่	32
	8	สงขลา	31
	9	พัทลุง	23
	10	สตูล	14
	11	ภูเก็ต	12
	12	ยะลา	9
	13	นราธิวาส	8
	14	ระนอง	5

ตัวอย่างการพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบลภาคใต้

➢ **สภาองค์กรชุมชนตำบลนากะชะ อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช** สภาองค์กรชุมชนตำบลนากะชะดำเนินการพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบลเมื่อสมาชิกครบวาระ 4 ปี ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรชุมชน ผู้นำท้องที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่าย โดยประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนทำหน้าที่ประสานความร่วมมือและคณะทำงานพัฒนาศักยภาพโซนสายน้ำตาปีทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในการเตรียมความพร้อมและจัดเวทีทบทวน ทั้งนี้ มีการทบทวนสถานะกลุ่มและองค์กรชุมชนเดิม เปิดรับองค์กรชุมชนใหม่ และคัดเลือกสมาชิกและคณะกรรมการสภาฯ ชุดใหม่ พร้อมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเจตนารมณ์ บทบาท และภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551

ผลจากการทบทวนทำให้สภาองค์กรชุมชนตำบลมีองค์ประกอบและกลไกการทำงานที่เป็นปัจจุบัน คณะกรรมการมีความเข้าใจบทบาทและภารกิจของสภาฯ ชัดเจนขึ้น และเกิดการยอมรับร่วมกันระหว่างชุมชน ท้องที่ และท้องถิ่น โดยองค์การบริหารส่วนตำบลนากะชะให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ข้อมูล และสถานที่ ขณะที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และภาคีเครือข่ายเข้ามาร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ ส่งผลให้สภาองค์กรชุมชนตำบลสามารถทำหน้าที่เป็นพื้นที่กลางในการรวบรวมปัญหา ร่วมปรึกษาหารือ และกำหนดแนวทางการพัฒนาตำบลร่วมกัน

กลไกที่ได้รับการพัฒนาภายหลังการทบทวนได้นำข้อมูลปัญหาและความต้องการของชุมชนไปเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาตำบล พ.ศ. 2566–2570 ครอบคลุมการพัฒนาคน องค์กรชุมชน คุณภาพชีวิต และความร่วมมือกับภาคี ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจตามมาตรา 21 (4) ในการเสนอปัญหาและแนวทางการพัฒนาเพื่อประกอบการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และมาตรา 21 (6) ในการจัดให้มีเวทีปรึกษาหารือและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

นอกจากนี้ การขับเคลื่อนแผนพัฒนาตำบลยังนำไปสู่การสนับสนุนกิจกรรมด้านอาชีพอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ กลุ่มเลี้ยงปลานิลในกระชัง ซึ่งสามารถสร้างรายได้เสริมให้แก่สมาชิกประมาณ 10,000–15,000 บาทต่อคน ภายในระยะเวลา 3 เดือน สะท้อนการปฏิบัติภารกิจตามมาตรา 21 (7) ในการส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนและสนับสนุนให้สมาชิกสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

นายธรรศ กฐินหอม ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลนากะชะ กล่าวว่า “สภาองค์กรชุมชนถือเสมือนพื้นที่กลางในการร่วมพูดคุย ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น และหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ การมีสภาองค์กรชุมชนจึงเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับตำบล และบูรณาการการทำงานร่วมกัน”

(2) ภาคเหนือ

ภาคเหนือ มีผลการพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 133 ตำบล ครอบคลุม 17 จังหวัด จากเป้าหมาย 116 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 114.66 โดยดำเนินการได้สูงกว่าเป้าหมายจำนวน 17 ตำบล จังหวัดที่มีผลการดำเนินงานสูงที่สุด ได้แก่ จังหวัดพิจิตรมากที่สุด 20ตำบล และรองลงมา คือ จังหวัดเพชรบูรณ์ 8 ตำบล รายละเอียดดังตาราง

ภาค	จังหวัด		ตำบล
ภาคเหนือ	**17 จังหวัด**		**133**
	1	พิจิตร	20
	2	เพชรบูรณ์	8
	3	เชียงใหม่	7

ภาค	จังหวัด		ตำบล
	4	ลำพูน	7
	5	ลำปาง	7
	6	แม่ฮ่องสอน	7
	7	เชียงราย	7
	8	พะเยา	7
	9	แพร่	7
	10	น่าน	7
	11	อุตรดิตถ์	7
	12	สุโขทัย	7
	13	ตาก	7
	14	กำแพงเพชร	7
	15	พิษณุโลก	7
	16	นครสวรรค์	7
	17	อุทัยธานี	7

ตัวอย่างการพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบลภาคเหนือ

➢ สภาองค์กรชุมชนตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลสันกำแพงมีองค์ประกอบจากผู้นำและองค์กรชุมชนในพื้นที่ 22 หมู่บ้าน ครอบคลุมตำบลสันกำแพง ตำบลแช่ช้าง และตำบลทรายมูล โดยจัดเวทีพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบล เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2569 ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลสันกำแพง เพื่อทบทวนองค์ประกอบ กลไก และสถานะการดำเนินงานของสภาฯ ภายหลังสมาชิกครบวาระ 4 ปี รวมทั้งเตรียมความพร้อมสำหรับการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนในระยะต่อไป

กระบวนการทบทวนดำเนินการโดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานภาคเหนือ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เทศบาลตำบลสันกำแพง เครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนโซนกลาง จังหวัดเชียงใหม่ และผู้นำชุมชนจาก 22 หมู่บ้าน โดยเริ่มจากการคัดเลือกประธานและเลขานุการชั่วคราว ก่อนดำเนินการคัดเลือกสมาชิกและผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบล ผู้แทนเข้าร่วมประชุมระดับจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษา พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเจตนารมณ์ บทบาท และภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551

ผลจากการทบทวนทำให้สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลสันกำแพงได้ทบทวนและปรับปรุงทั้งด้านบุคลากร กลไกการทำงาน และฐานองค์กรชุมชน ส่งผลให้องค์ประกอบของสภาฯ และผู้แทนในระดับต่าง ๆ มีความชัดเจนและเป็นปัจจุบัน เกิดความเข้าใจร่วมเกี่ยวกับบทบาทและการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างระดับหมู่บ้าน ตำบล และจังหวัด ตลอดจนมองเห็นสถานะและช่องว่างของฐานองค์กรชุมชนในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การจดแจ้งองค์กรชุมชนเพิ่มเติมและขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนในระยะต่อไป

การคัดเลือกผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบลเพื่อเข้าร่วมประชุมระดับจังหวัดมีความสอดคล้องกับภารกิจตามมาตรา 21 (12) ขณะที่การปรับปรุงกลไกและฐานองค์กรชุมชนให้เป็นปัจจุบันเป็นการวางรากฐานสำคัญให้สภาฯ มีความพร้อมสำหรับการจัดเวทีปรึกษาหารือ การรวบรวมปัญหาและความต้องการของประชาชน และการเชื่อมโยงข้อเสนอจากระดับพื้นที่เข้าสู่การพัฒนาในระดับตำบลและจังหวัดต่อไป

(3) ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก

ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก มีผลการพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 92 ตำบล ครอบคลุม 13 จังหวัด จากเป้าหมาย 92 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 100 โดยได้ตามเป้าหมายที่กำหนด จังหวัดที่มีผลการดำเนินงานสูงที่สุด ได้แก่ จังหวัดนครนายกมากที่สุด 23 ตำบล รองลงมา คือ จังหวัดสระแก้ว 18 ตำบล และจังหวัดสมุทรปราการ 10 ตำบล รายละเอียดดังตาราง

ภาค	จังหวัด		ตำบล
ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก	**13 จังหวัด**		**92**
	1	นครนายก	23
	2	สระแก้ว	18
	3	สมุทรปราการ	10

ภาค	จังหวัด		ตำบล
	4	ปราจีนบุรี	9
	5	จันทบุรี	7
	6	กรุงเทพมหานคร	7
	7	ปทุมธานี	6
	8	นครปฐม	4
	9	ระยอง	3
	10	นนทบุรี	2
	11	ตราด	1
	12	ชลบุรี	1
	13	ฉะเชิงเทรา	1

ตัวอย่างการพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบลภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก

➢ สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลคลองใหญ่จดแจ้งจัดตั้งเมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2558 และดำเนินงานต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลา 10 ปี 6 เดือน ปัจจุบันมีคณะกรรมการ 33 คน จากองค์กรชุมชนสมาชิก 9 องค์กร ทำหน้าที่เป็นพื้นที่กลางในการรับฟังความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่าย เพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

การพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบลดำเนินการผ่านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาฯ ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้นำท้องที่และท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ และเจ้าหน้าที่สถาบันฯ โดยร่วมกันสอบทานสถานะของคณะกรรมการและผู้แทนองค์กรสมาชิก ปรับปรุงรายชื่อและบทบาทหน้าที่ให้เป็นปัจจุบัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้แกนนำชุมชนและคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วม ก่อนจัดทำรายงานการประชุมและมติรับรอง และส่งข้อมูลให้คณะทำงานระดับจังหวัดปรับปรุงฐานข้อมูลของสถาบันฯ

นอกจากการทบทวนองค์ประกอบและกลไกการทำงานแล้ว สภาฯ ยังจัดประชุมอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง เพื่อเปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็น รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาของชุมชน ตลอดจนประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและ

ความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดจันทบุรี และสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดจันทบุรี กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับภารกิจตามมาตรา 21 (5) ในการเสนอปัญหา แนวทางแก้ไข และความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะ และมาตรา 21 (6) ในการจัดเวทีปรึกษาหารือและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผลจากการทบทวนทำให้สภาฯ มีโครงสร้างการทำงานและฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน สามารถจำแนกปัญหาและกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อย กลุ่มเปราะบาง และผู้สูงอายุ รวมทั้งนำปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและสถานการณ์ชายแดนไทย–กัมพูชามาหารือร่วมกัน เพื่อนำไปประกอบการทบทวนแผนพัฒนาและกำหนดแนวทางดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของพื้นที่ ซึ่งสะท้อนภารกิจตามมาตรา 21 (4) ในการเสนอปัญหาและแนวทางการพัฒนาต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อประกอบการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

การเชื่อมโยงข้อมูลและประสานความร่วมมือดังกล่าวนำไปสู่การบูรณาการการทำงานและงบประมาณระหว่างสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดจันทบุรี สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และภาคีในพื้นที่ เพื่อปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้แก่ครัวเรือนที่ประสบความเดือดร้อน เกิดเป็นผลรูปธรรมจากการนำปัญหาและความต้องการของประชาชนไปประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และช่วยเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

(4) ภาคกลางและตะวันตก

ภาคกลางและตะวันตก มีผลการพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 41 ตำบล ครอบคลุม 7 จังหวัด จากเป้าหมาย 41 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 100 โดยดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่กำหนด จังหวัดที่มีผลการดำเนินงานสูงที่สุด ได้แก่ จังหวัดชัยนาท มากที่สุด 19 ตำบล รองลงมา คือ จังหวัดสมุทรสงคราม 10 ตำบล และจังหวัดลพบุรี 5 ตำบล รายละเอียดดังตาราง

ภาค	จังหวัด		ตำบล
ภาคกลางและตะวันตก	**7 จังหวัด**		**41**
	1	ชัยนาท	19
	2	สมุทรสงคราม	10
	3	ลพบุรี	5
	4	สิงห์บุรี	2
	5	พระนครศรีอยุธยา	2
	6	ประจวบคีรีขันธ์	2
	7	เพชรบุรี	1

ตัวอย่างการพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบลภาคกลางและตะวันตก

➢ สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกล้วย นำโดยนายสุภัทร ลายน้ำเงิน ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบล พร้อมด้วยสมาชิกสภาฯ และผู้แทนกลุ่มองค์กรชุมชน จำนวน 5 กลุ่ม รวม 23 คน จัดเวทีพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบล เมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2569 เพื่อทบทวนองค์ประกอบของสภาฯ และโครงสร้างคณะกรรมการภายหลังสมาชิกครบวาระ 4 ปี รวมทั้งเตรียมความพร้อมสำหรับการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนในระยะต่อไป

กระบวนการทบทวนดำเนินการผ่านการประชุมระดับตำบล โดยร่วมกันตรวจสอบสถานะสมาชิกและองค์กรชุมชน คัดเลือกสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบล ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนสภาฯ จำนวน 2 คน เพื่อเข้าร่วมการประชุมในระดับจังหวัด พร้อมทั้งตรวจสอบคุณสมบัติและจัดทำเอกสารรับรองตามหลักเกณฑ์ของสถาบันฯ นอกจากนี้ ที่ประชุมยังได้ร่วมกันกำหนดแผนงาน เป้าหมายการพัฒนาตำบล และแนวทางการขับเคลื่อนงานภายหลังการจัดโครงสร้างคณะกรรมการชุดใหม่

ผลจากการทบทวนทำให้สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกล้วยมีองค์ประกอบและโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน สามารถนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ในการรวบรวมปัญหา กำหนดแผนพัฒนาตำบล และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้อง การคัดเลือกผู้แทนสภาฯ เข้าร่วมการประชุมในระดับจังหวัดยังสอดคล้องกับภารกิจตามมาตรา 21 (12) ในการเสนอรายชื่อผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบลเพื่อเข้าร่วมประชุมระดับจังหวัด กลไกที่ได้รับการพัฒนาภายหลังการทบทวนได้นำไปสู่การขับเคลื่อนงานหลายด้าน ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาตำบล การส่งเสริมธรรมาภิบาลภาคประชาชน การสนับสนุนกลุ่มอาชีพและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยผ่านโครงการบ้านพอเพียง โดยชุมชนจัดเวทีประชาคมและสำรวจข้อมูลครัวเรือนที่ประสบความเดือดร้อนครอบคลุมทุกหมู่บ้าน ก่อนร่วมกันตรวจสอบจัดลำดับความจำเป็น และวางแผนให้ความช่วยเหลือ กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับภารกิจตามมาตรา 21 (4) ในการเสนอปัญหาและแนวทางการพัฒนาเพื่อประกอบการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มาตรา 21 (5)

ในการเสนอปัญหาและความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับบริการสาธารณะ และมาตรา 21 (6) ในการจัดเวทีปรึกษาหารือและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผลจากการขับเคลื่อนงานด้านที่อยู่อาศัยในช่วงปี พ.ศ. 2566–2569 ทำให้สามารถปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้แก่ครัวเรือนที่ประสบความเดือดร้อนได้แล้ว จำนวน 29 ครัวเรือน และมีครัวเรือนที่อยู่ระหว่างการช่วยเหลืออีก 6 ครัวเรือน นอกจากนี้ การสนับสนุนกลุ่มอาชีพและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ยังสะท้อนบทบาทตามมาตรา 21 (7) ในการส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนและสนับสนุนให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

(5) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผลการพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 12 ตำบล ครอบคลุม 4 จังหวัด จากเป้าหมาย 12 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 100 โดยดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่กำหนด จังหวัดที่มีผลการดำเนินงานสูงที่สุด ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น มากที่สุด 7 ตำบล รองลงมา คือ จังหวัดนครราชสีมา 3 ตำบล จังหวัดร้อยเอ็ด 1 ตำบล และจังหวัดมหาสารคาม 1 ตำบล รายละเอียดดังตาราง

ภาค	จังหวัด		ตำบล
ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	**4 จังหวัด**		**12**
	1	ขอนแก่น	7
	2	นครราชสีมา	3
	3	ร้อยเอ็ด	1
	4	มหาสารคาม	1

ตัวอย่างการพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

➢ สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือยจดแจ้งจัดตั้งเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2555 ปัจจุบันมีองค์กรชุมชนสมาชิก 17 องค์กร และคณะกรรมการ 25 คน โดยจัดประชุมพัฒนาและทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบล เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2569 เพื่อทบทวนองค์ประกอบ บทบาท ผลการดำเนินงาน และปัญหาอุปสรรค รวมทั้งพัฒนากลไกการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องภายหลังสมาชิกครบวาระ 4 ปี

กระบวนการทบทวนดำเนินการผ่านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ ผู้แทนองค์กรชุมชน สมาชิก และภาคีพัฒนาในพื้นที่ โดยร่วมกันตรวจสอบและปรับปรุงข้อมูลสมาชิกและองค์กรชุมชนที่จดแจ้งให้เป็นปัจจุบัน คัดเลือกสมาชิกและคณะกรรมการสภาฯ ชุดใหม่ รวมทั้งคัดเลือกผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบลเพื่อเข้าร่วมการประชุมในระดับจังหวัด พร้อมจัดทำบันทึกและรายงานผลต่อที่ประชุมระดับตำบลและจังหวัด การคัดเลือกผู้แทนดังกล่าวสอดคล้องกับภารกิจตามมาตรา 21 (12) แห่งพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551

ผลจากการทบทวนทำให้สภาฯ มีโครงสร้างคณะกรรมการและฐานข้อมูลสมาชิกที่ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน เกิดการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างสภาองค์กรชุมชน ชุมชน เทศบาล ผู้นำท้องที่ สถาบันฯ และหน่วยงานภาคี โดยเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือยให้การสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขณะที่สภาฯ และภาคีร่วมกันกำหนดแนวทางสำรวจข้อมูลจากพื้นที่จริง เพื่อรวบรวมปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและคุณภาพชีวิตของกลุ่มเปราะบาง

ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการดังกล่าวถูกนำไปใช้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาตำบลและข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจตามมาตรา 21 (4) ในการเสนอปัญหาและแนวทางการพัฒนาเพื่อประกอบการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และมาตรา 21 (5) ในการเสนอปัญหาและความต้องการของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสาธารณะ นอกจากนี้ กระบวนการประชุมและการวางแผนร่วมกันของชุมชนและภาคียังสะท้อนภารกิจตามมาตรา 21 (6) ในการจัดเวทีปรึกษาหารือและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยสภาฯ มีแนวทางพัฒนาฐานข้อมูลผู้เดือดร้อนให้เป็นระบบและเชื่อมโยงเข้าสู่แผนพัฒนาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและคุณภาพชีวิตของกลุ่มเปราะบางเกิดผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

2.2 การสนับสนุนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสภาองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนสู่การพึ่งพาตนเอง

2.2.1 การประเมินและพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนสู่การพึ่งพาตนเอง

การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้สามารถจัดการปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกได้ด้วยตนเอง โดยมุ่งให้องค์กรชุมชนสามารถรับรู้และประเมินศักยภาพของตนเอง มีความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ตัดสินใจและบริหารจัดการบนฐานของทรัพยากรและศักยภาพที่มีอยู่ ตลอดจนเชื่อมโยงความร่วมมือกับภาคีเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 สถาบันฯ จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างรอบด้าน โดยพิจารณาความเข้มแข็งใน 4 มิติหลัก ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและบุคลากร ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และด้านการจัดการและการเรียนรู้ เพื่อให้องค์กรชุมชนสามารถมองเห็นทั้งจุดแข็ง ศักยภาพ และประเด็นที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา และนำไปสู่การกำหนดแนวทางยกระดับองค์กรที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้การประเมินความเข้มแข็งดังกล่าวมีกรอบและแนวทางที่ชัดเจน สถาบันฯ ร่วมกับสถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ (สปร.) ออกแบบและจัดทำ “แบบประเมินตนเององค์กรชุมชน: ความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเอง” (Self-Assessment for Community Organizations: Strength and Self-Reliance) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้องค์กรชุมชนสำรวจและสะท้อนสถานะของตนเองอย่างรอบด้าน ครอบคลุม 4 มิติหลัก จำนวน 20 ตัวชี้วัด

กรอบการประเมินความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองขององค์กรชุมชน ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่

1) ด้านเศรษฐกิจ พิจารณาความสามารถในการสร้างรายได้ การมีทางเลือกด้านรายได้ การออม การจัดการหนี้ และการเติบโตของรายได้

2) ด้านสังคมและบุคลากร พิจารณาทักษะและการเรียนรู้ของสมาชิก การถ่ายทอดความรู้ ความสามัคคีและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3) ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม พิจารณาการใช้ทุนและวัตถุดิบในชุมชน การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การจัดการของเสีย การประหยัดพลังงาน และการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4) ด้านการจัดการและการเรียนรู้ พิจารณาการวางแผนและติดตามงาน การเตรียมรับมือกับความเสี่ยง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเชื่อมโยงเครือข่าย รวมถึงการประยุกต์ใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสม

การประเมินแบ่งระดับความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนออกเป็น 5 ระดับ โดยผลการประเมินไม่ได้มุ่งเพียงการจัดระดับองค์กรเท่านั้น แต่เป็นข้อมูลให้องค์กรชุมชนได้ทบทวนสถานะของตนเอง มองเห็นจุดแข็งและประเด็นที่ควรพัฒนา และนำไปใช้ประกอบการวางแผนยกระดับการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

เพื่อให้การประเมินเป็นไปในแนวทางเดียวกัน สถาบันฯ ได้จัดประชุมชี้แจงแนวทางการใช้แบบประเมิน เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2569 โดยมีเจ้าหน้าที่สถาบันฯ และคณะผู้ประเมินจาก สปร. เข้าร่วมชี้แจงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินผล และการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาองค์กรชุมชน

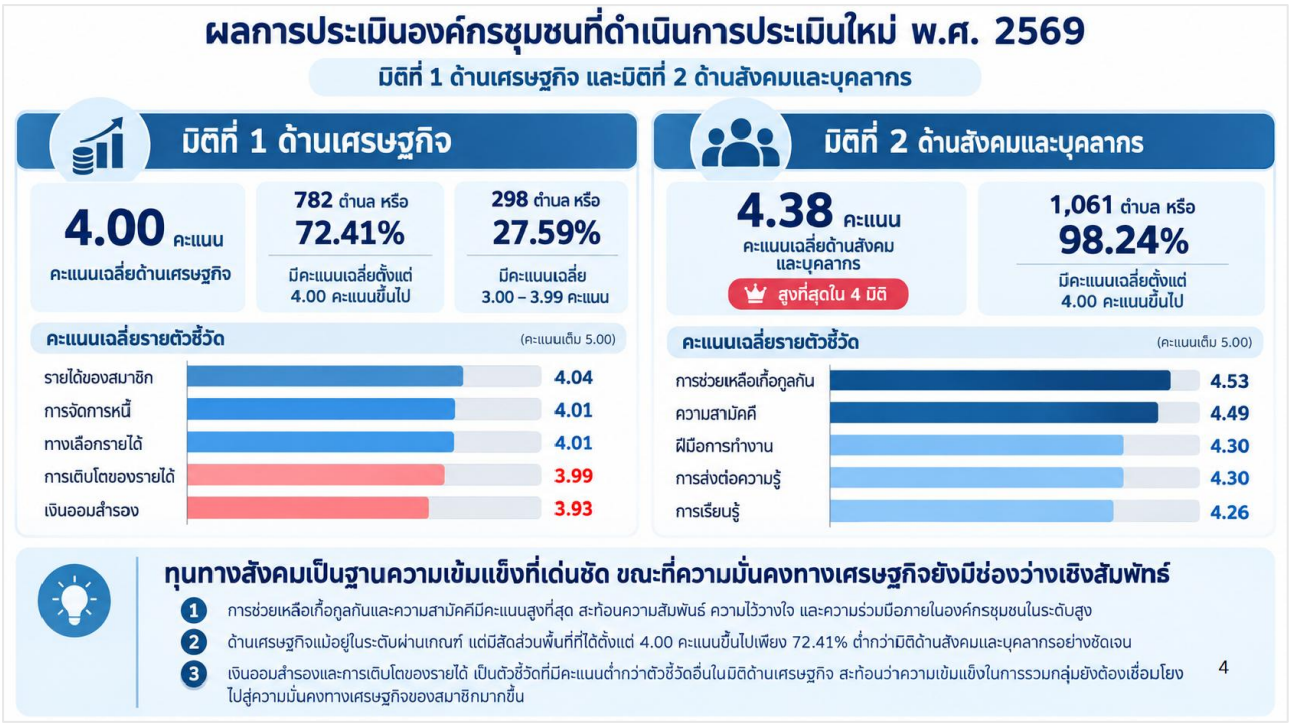
2.2.2 ผลการประเมินความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองขององค์กรชุมชน

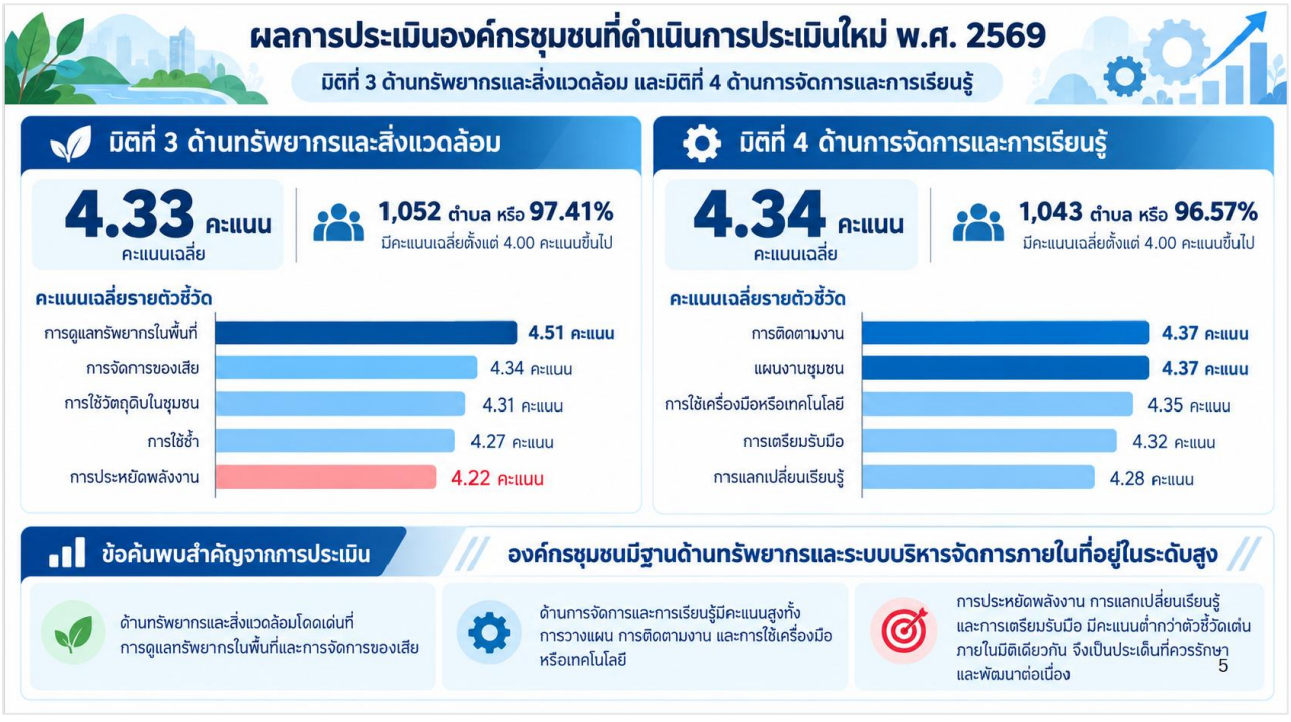
(1) ผลการประเมินตนเองขององค์กรชุมชน จากการนำแบบประเมินตนเององค์กรชุมชน: ความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเอง ไปใช้ในการประเมินองค์กรชุมชน ทั้งองค์กรชุมชนเดิมที่ดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567–2568 และองค์กรชุมชนใหม่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 มีองค์กรชุมชนบันทึกข้อมูลเข้าสู่ระบบรวมทั้งสิ้น 2,709 องค์กร และมีองค์กรชุมชนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินระดับ “เข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ดี” จำนวน 2,429 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 89.66 ขององค์กรชุมชนที่บันทึกข้อมูลเข้าสู่ระบบทั้งหมด ผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า องค์กรชุมชนส่วนใหญ่ที่เข้าสู่กระบวนการประเมินมีศักยภาพอยู่ในระดับที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาและพึ่งพาตนเองได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ขณะเดียวกัน ผลการประเมินยังเป็นข้อมูลให้องค์กรชุมชนและสถาบันฯ มองเห็นระดับความเข้มแข็งและประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมในแต่ละพื้นที่ เพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผนและกำหนดแนวทางสนับสนุนได้อย่างเหมาะสม

(2) ผลการตรวจทานและยืนยันการประเมินความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนโดย สปร. นอกจากการประเมินตนเองขององค์กรชุมชนแล้ว สถาบันฯ ยังได้ประสานความร่วมมือกับสถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ (สปร.) ดำเนินการตรวจทานและยืนยันผลการประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและสะท้อนระดับความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนตามสภาพจริงมากยิ่งขึ้น โดยดำเนินการประเมินครอบคลุม 1,080 ตำบล ภายใต้กรอบการประเมิน 4 มิติ รวม 20 ตัวชี้วัด และกำหนดเกณฑ์ผ่านการประเมินที่คะแนนเฉลี่ยรวมไม่น้อยกว่า 4.00 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยรายมิติไม่ต่ำกว่า 3.00 คะแนน

ผลการประเมินพบว่า องค์กรชุมชนทั้ง 1,080 ตำบลผ่านเกณฑ์การประเมิน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยอยู่ในระดับเข้มแข็งสูงมาก จำนวน 181 ตำบล และระดับเข้มแข็ง จำนวน 899 ตำบล

ภาค	เป้าหมาย	องค์กรชุมชนประเมินตนเอง						ผลการตรวจทานความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนโดย สปร.
		ติดตามองค์กรเดิม (67-68)		องค์กรใหม่ 69		คีย์เข้าระบบ	ผ่านเกณฑ์	
		คีย์เข้าระบบ	ผ่านเกณฑ์	คีย์เข้าระบบ	ผ่านเกณฑ์			
เหนือ	335	205	204	307	304	512	508	**263**
อีสาน	583	778	698	349	323	1,127	1,021	**290**
ใต้	234	67	60	243	240	310	300	**222**
กลางและตะวันตก	232	78	75	246	235	324	310	**195**
กรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก	175	188	167	148	123	336	290	**110**
รวมทั้งสิ้น	**1,559**	**1,316**	**1,204**	**1,293**	**1,225**	**2,709**	**2,429**	**1,080**

เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายมิติ พบว่า องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งแตกต่างกันในแต่ละด้าน โดย มิติด้านสังคมและบุคลากรมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด 4.38 คะแนน รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดการและการเรียนรู้ 4.34 คะแนน ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 4.33 คะแนน และด้านเศรษฐกิจ 4.00 คะแนน ตามลำดับ

ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ทุนทางสังคมเป็นฐานความเข้มแข็งที่โดดเด่นขององค์กรชุมชน โดยเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและความสามัคคี ขณะเดียวกัน องค์กรชุมชนยังมีศักยภาพด้านการดูแลทรัพยากรในพื้นที่ การวางแผน การติดตามงาน และการใช้เครื่องมือหรือเทคโนโลยีในระดับสูง อย่างไรก็ตาม ด้านเศรษฐกิจยังมีช่องว่างเมื่อเทียบกับมิติอื่น โดยเฉพาะเงินออมสำรองและการเติบโตของรายได้ ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาต่อยอดเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความสามารถในการพึ่งพาตนเองของสมาชิกในระยะยาว

2.2.3 รูปธรรมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในระดับพื้นที่

ผลการประเมินดังกล่าว นอกจากสะท้อนระดับความเข้มแข็งและประเด็นที่ควรพัฒนาขององค์กรชุมชนแล้ว ยังพบว่าองค์กรชุมชนแต่ละพื้นที่สามารถนำทุน ศักยภาพ และกลไกความร่วมมือที่มีอยู่ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้แตกต่างกันตามบริบท โดยมีรูปธรรมการดำเนินงานจาก 5 ภูมิภาค ดังนี้

(1) ภาคเหนือ

สภาองค์กรชุมชนตำบลหนองหัววัว อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ดำเนินการประเมินและพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม โดยเปิดพื้นที่ให้แกนนำ กลุ่มองค์กรชุมชน และภาคีที่เกี่ยวข้อง ร่วมทบทวนสถานการณ์การทำงาน ทุนและศักยภาพของพื้นที่ รวมถึงประเด็นที่ควรพัฒนาใน 4 มิติ พร้อมรวบรวมและบันทึกข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการกำหนดแนวทางพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

ผลการประเมินพบว่า องค์กรชุมชนมีคะแนนเฉลี่ยรวม 4.00 คะแนน โดยด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมมีคะแนนสูงที่สุด 4.60 คะแนน รองลงมา ได้แก่ ด้านสังคมและบุคลากร 4.20 คะแนน ด้านการจัดการและการเรียนรู้ 3.80 คะแนน และด้านเศรษฐกิจ 3.00 คะแนน สะท้อนให้เห็นถึงจุดแข็งด้านการจัดการทรัพยากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน ขณะที่ด้านเศรษฐกิจยังเป็นประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนา

จากผลดังกล่าว สภาฯ ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และเชื่อมโยงการทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่าย เพื่อส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้บนฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีรูปธรรมสำคัญ คือ การพัฒนากลุ่มอาชีพจักสานไม้ไผ่ ส่งเสริมทักษะอาชีพแก่ผู้สูงอายุ ผู้มีรายได้น้อย และกลุ่มเปราะบาง จำนวน 20 ครัวเรือน 40 คน ให้สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์และสร้างรายได้เสริมแก่ครัวเรือน ควบคู่กับการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

(2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สภาองค์กรชุมชนตำบลอุทัยสวรรค์ อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ดำเนินการประเมินและพัฒนาความเข้มแข็งผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้คณะทำงานสภาฯ ตัวแทนองค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพ กลุ่มเกษตร และภาคีที่เกี่ยวข้อง ร่วมทบทวนผลการดำเนินงาน วิเคราะห์จุดแข็ง ปัญหา และประเด็นที่ควรพัฒนา พร้อมนำข้อมูลจากการสำรวจปัญหาระดับหมู่บ้านเข้าสู่เวทีประชาคมและกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกำหนดบทบาทผู้รับผิดชอบ ติดตามผล และนำผลกลับมาทบทวนเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยมีภาคีจากหลายภาคส่วนร่วมสนับสนุน

ผลการประเมินศักยภาพความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน มีคะแนนเฉลี่ยรวม 4.60 คะแนน โดยด้านสังคมและบุคลากร และด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีคะแนนสูงที่สุดเท่ากันที่ 4.80 คะแนน รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดการและการเรียนรู้ 4.60 คะแนน และด้านเศรษฐกิจ 4.20 คะแนน สะท้อนถึงศักยภาพของชุมชนทั้งด้านการรวมตัว การจัดการทรัพยากร และการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

รูปธรรมที่สะท้อนความเข้มแข็งของพื้นที่ คือ การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรปลอดภัยและการจัดการทรัพยากรชุมชน ซึ่งเปิดพื้นที่ให้ประชาชนและผู้สนใจได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ผ่านการสาธิต ทดลองปฏิบัติ และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชน พร้อมเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วม เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ และนำความรู้มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ทั้งด้านเกษตรปลอดภัยและการจัดการทรัพยากร ส่งผลให้เกิดกลไกการเรียนรู้ของชุมชนที่สามารถพัฒนาและต่อยอดได้อย่างต่อเนื่อง

(3) ภาคใต้

สภาองค์กรชุมชน ตำบลโคกโพธิ์ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ขับเคลื่อนการพัฒนา โดยเปิดให้คนในชุมชนและภาคีเครือข่ายร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ผ่านเวทีประชาคมครอบคลุมทั้ง 12 หมู่บ้าน ควบคู่กับการประเมินความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนใน 4 มิติ โดยมีทั้ง อบต.โคกโพธิ์ เกษตรอำเภอ กศน. รพ.สต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สภาสันติสุข เครือข่ายเยาวชน และ พอช. เข้ามาร่วมสะท้อนข้อมูลและกำหนดแนวทางพัฒนา ก่อนนำผลที่ได้ไปจัดทำแผนพัฒนาตำบล ทั้งด้านเศรษฐกิจ การบริหารจัดการ และการสร้างเครือข่าย เพื่อให้การพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่

ผลการประเมินศักยภาพความเข้มแข็งองค์กรชุมชน มีคะแนนเฉลี่ยรวม 4.75 จาก 5.00 คะแนน โดยด้านสังคมและบุคลากร และ ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีคะแนนสูงสุด 5.00 คะแนน ขณะที่ ด้านการจัดการและการเรียนรู้ มีคะแนน 4.80 คะแนน และด้านเศรษฐกิจ มีคะแนน 4.20 คะแนน สะท้อนถึงศักยภาพของชุมชนในการพึ่งพาตนเอง การจัดการทรัพยากร และการรวมกลุ่มเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่

หนึ่งในรูปธรรมความสำเร็จที่โดดเด่น คือ การส่งเสริมการปลูกผักและถั่วลิสงเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนและการพึ่งพาตนเอง โดยมีสมาชิก 52 คน ร่วมดูแลแปลงผัก 3 แห่ง บนพื้นที่รวม 5 ไร่ สามารถลดรายจ่ายและสร้างรายได้เสริมรวมกว่า 119,600 บาท พร้อมทั้งผลิตปุ๋ยหมักและสารชีวภาพใช้เองเพื่อลดต้นทุน และต่อยอดผลผลิตเป็น “ขนมถั่วทอดโบราณ” พัฒนาโลโก้และช่องทางจำหน่ายออนไลน์ นอกจากผลด้านรายได้แล้ว ยังช่วยสร้างการรวมกลุ่มและความสามัคคีผ่านการแบ่งเวรดูแลแปลงผักร่วมกัน ตลอดจนส่งเสริมแนวคิด “กินผักเป็นยา” และการบริโภคผักปลอดภัยในชุมชน

การขับเคลื่อนดังกล่าวสะท้อนแนวคิดของ นายอารง สตาปอ ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลโคกโพธิ์ ที่มองว่า การพัฒนาตำบลต้องอาศัยการร่วมคิด ร่วมทำ และเชื่อมโยงหลายภาคส่วน โดยนำแผนพัฒนาตำบลไปประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดูแลทั้งด้านสวัสดิการ ที่อยู่อาศัย คุณภาพชีวิต และการสร้างอาชีพ ภายใต้แนวคิด “นำวิกฤตสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” และหลักการสำคัญคือ “เราไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง”

(4) ภาคกลางและตะวันตก

สภาองค์กรชุมชนตำบลช่องสะแก อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ดำเนินการประเมินความเข้มแข็งร่วมกับคณะประสานงานขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดเพชรบุรี และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและทุนทางวัฒนธรรมและทุนชุมชนเป็นฐาน เชื่อมโยงการทำงานผ่านกลไก “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) และภาคีเครือข่าย อาทิ อบต.ช่องสะแก วัดพระรูป มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และสำนักงานพาณิชย์จังหวัด

ซึ่งผลการประเมินศักยภาพความเข้มแข็งองค์กรชุมชน พบว่า ด้านเศรษฐกิจ 3.00 คะแนน ด้านสังคมและบุคลากร 4.20 คะแนน ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 4.60 คะแนน และด้านการจัดการและการเรียนรู้ 3.80 คะแนน รวม 4.00 คะแนน

หนึ่งในรูปธรรมความสำเร็จที่โดดเด่นด้านเศรษฐกิจ คือ การส่งเสริม “วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงตำบลช่องสะแก” ซึ่งจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 2559 โดยพัฒนาการผลิตผักปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ควบคู่กับการแปรรูปเพิ่มมูลค่าและพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ ส่งผลให้กลุ่มได้รับ รางวัลชนะเลิศระดับจังหวัด และรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 วิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับประเทศ ประจำปี 2568 ปัจจุบันมีสมาชิก 28 ราย และมีรายได้รวม 416,880 บาท ในช่วง 6 เดือน (กุมภาพันธ์–กรกฎาคม 2569) นอกจากนี้ ยังต่อยอดพื้นที่เกษตรให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สะท้อนการนำทุนชุมชนมาพัฒนาเป็นอาชีพ สร้างรายได้ และยกระดับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

(5) ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก

สภาองค์กรชุมชนตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ใช้แบบประเมินองค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็งเพื่อทบทวนสถานะและศักยภาพขององค์กร โดยพิจารณาจากการดำเนินงานจริงและนำผลประเมินไปวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลพื้นที่และแผนพัฒนาตำบล เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย

โดยผลการประเมินศักยภาพความเข้มแข็งองค์กรชุมชน พบว่า ด้านเศรษฐกิจ 4.20 คะแนน ด้านสังคมและบุคลากร 4.40 คะแนน ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 4.60 คะแนน และด้านการจัดการและการเรียนรู้ 4.60 คะแนน

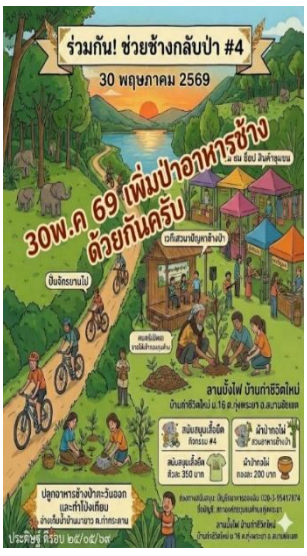
ซึ่งหนึ่งในผลงานเด่นที่สะท้อนความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน คือ การจัดการปัญหาคนกับช้างป่า โดยดำเนินการจัดตั้งทีมจิตอาสาเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่า 5 ทีม รวมประมาณ 100 คน ร่วมกับ อบต. เจ้าหน้าที่ป่าไม้และอนุรักษ์ ผู้นำหมู่บ้าน และภาคีเครือข่าย พร้อมใช้กลุ่มไลน์ วิทยุสื่อสาร หอกระจายข่าว และโดรนในการติดตามและแจ้งเตือน ทำให้ประชาชนรับรู้สถานการณ์และเตรียมป้องกันได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เกิดการเปลี่ยนวิธีจัดการปัญหาจากต่างคนต่างรับผลกระทบ เป็น ระบบความร่วมมือของตำบล ควบคู่กับกิจกรรม “ช่วยช้างกลับป่า” ซึ่งดำเนินการต่อเนื่องเป็นครั้งที่ 4 ในปี พ.ศ. 2569 โดยปลูกพืชอาหารช้างและสัตว์ป่าบนพื้นที่กว่า 20 ไร่ และจัดทำโป่งเทียม เพื่อเพิ่มแหล่งอาหารในพื้นที่ป่าและลดการออกมาหาอาหารในชุมชน

จากประสบการณ์การขับเคลื่อนงานในพื้นที่ คุณเจริญ คงสวัสดิ์ ผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบลทุ่งพระยา กล่าวว่า *“สภาองค์กรชุมชนเป็นพื้นที่กลางที่เปิดโอกาสให้คนทุกเพศทุกวัยและทุกสาขาอาชีพได้ร่วมพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมตัดสินใจ การพัฒนาชุมชนเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วน อนาคตของชุมชนจึงควรเกิดจากการร่วมแรงร่วมใจ การพึ่งพาตนเอง และการร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น”*

2.3 การสนับสนุนกลไกระดับจังหวัดในการเชื่อมโยงและขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

การแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ไม่สามารถดำเนินการโดยชุมชนเพียงลำพัง แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน และมีการเชื่อมโยงการทำงานจากระดับพื้นที่ไปสู่ระดับจังหวัด พอช. จึงสนับสนุนการทำงานของ กลไกระดับจังหวัด ให้เป็นพื้นที่กลางในการรวบรวมข้อมูล ปัญหา และความต้องการของชุมชน ประสานความร่วมมือกับภาคีที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลเหล่านั้นมาร่วมกันจัดทำเป็นข้อเสนอและแผนพัฒนาภาคประชาชนระดับจังหวัด

ในปี 2569 การดำเนินงานครอบคลุม 77 จังหวัด รวมกรุงเทพมหานคร โดยมุ่งให้กลไกระดับจังหวัดนำข้อมูลและข้อเสนอจากชุมชนและตำบลมารวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เห็นปัญหาและประเด็นร่วมของแต่ละจังหวัด ก่อนนำไปจัดทำเป็นแผนพัฒนาภาคประชาชนและข้อเสนอระดับจังหวัด รวมทั้งเชื่อมโยงเข้าสู่กระบวนการวางแผนและการพัฒนาของจังหวัด

กระบวนการเริ่มต้นจากปัญหาและความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ ซึ่งมีบริบทแตกต่างกัน ทั้งด้านเศรษฐกิจและความยากจน ที่อยู่อาศัย คุณภาพชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการน้ำ และการรับมือกับภัยพิบัติ กลไกระดับจังหวัดจึงมีบทบาทสำคัญในการ รวบรวม เชื่อมโยง และสังเคราะห์ข้อมูลจากพื้นที่ ให้เห็นภาพรวมของจังหวัด และนำไปสู่การกำหนดประเด็นและแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ของพื้นที่

เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเชื่อมโยงการทำงาน คือ **แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัด** ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงการพัฒนาจากระดับชุมชนและตำบลเข้าสู่ระดับจังหวัด โดยมีสาระสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่

1) ข้อมูลพื้นฐานและสถานการณ์ของจังหวัด : รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของจังหวัด ปัญหาและความเดือดร้อนที่สำคัญ ตลอดจนข้อมูลกลุ่มและองค์กรชุมชนที่ขับเคลื่อนงานในพื้นที่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์และกำหนดแนวทางการพัฒนา

2) ผลการขับเคลื่อนงานของขบวนองค์กรชุมชน : ครอบคลุมการดำเนินงานด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น สวัสดิการชุมชน ที่อยู่อาศัย การพัฒนาคุณภาพชีวิต การป้องกันและต่อต้านการทุจริตโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน รวมถึงประเด็นอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ พร้อมทั้งสะท้อนความก้าวหน้า การบูรณาการความร่วมมือ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

3. แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัด ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566–2570) : เป็นการจัดทำหรือทบทวนแผนโดยเชื่อมโยงแผนจากระดับตำบลสู่ระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด รวมทั้งวิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหา ความต้องการ ทุนและศักยภาพของกลุ่มและองค์กรชุมชน เพื่อนำไปกำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับพื้นที่

4. การเชื่อมโยงและบูรณาการความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา : ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเชื่อมโยงข้อเสนอและแผนของภาคประชาชนเข้าสู่แผนงานและโครงการของจังหวัด เพื่อให้เกิดการสนับสนุนและการพัฒนาร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

การจัดทำและทบทวนแผนดังกล่าว ช่วยให้ปัญหาและความต้องการจากพื้นที่ถูกนำมาพิจารณาในระดับจังหวัดมากขึ้น และเกิดการเชื่อมโยงกับการวางแผนพัฒนาในหลายประเด็น เช่น การแก้ไขปัญหาและพัฒนาที่อยู่อาศัย การจัดสวัสดิการสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการป้องกันและต่อต้านการทุจริตโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยแต่ละจังหวัดสามารถกำหนดประเด็นการพัฒนาให้สอดคล้องกับปัญหาและบริบทของตนเอง

ตัวอย่างการเชื่อมโยงข้อเสนอภาคประชาชนสู่แผนและนโยบายของจังหวัด

- **จังหวัดน่าน** พัฒนาข้อเสนอด้านการจัดการภัยพิบัติและความมั่นคงทางอาหารของภาคประชาชน และสามารถผลักดันเข้าสู่แผนจังหวัดได้อย่างเป็นรูปธรรม
- **จังหวัดชลบุรี** จัดทำแผนพัฒนาภาคประชาชนในประเด็นอาหาร ทรัพยากร และเศรษฐกิจชุมชน เพื่อเสนอเข้าสู่เวทีระดับจังหวัดและประสานการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- **จังหวัดเพชรบุรี** ผลักดันแผนพัฒนาภาคประชาชนบางแผนงานเข้าสู่แผนพัฒนาจังหวัดโดยความเห็นชอบของ ก.บ.จ.
- **จังหวัดขอนแก่น** ผลักดันแผน “ธนาคารน้ำใต้ดิน” จากระดับชุมชนเข้าสู่แผนพัฒนาจังหวัด และได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม–น้ำแล้ง
- **จังหวัดปัตตานี** เชื่อมโยงแผนภาคประชาชนกับแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษผ่าน ศอ.บต. และ อบจ. ส่งผลให้เกิดโครงการบ้านพอเพียงและการพัฒนาอาชีพในพื้นที่

จากการดำเนินงานดังกล่าว ขบวนองค์กรชุมชนสามารถจัดทำนโยบายหรือข้อเสนอระดับจังหวัดได้ใน 76 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร ผลการดำเนินงานสะท้อนว่า กลไกระดับจังหวัดสามารถรวบรวมปัญหาและความต้องการจากพื้นที่ และนำมาพัฒนาเป็นข้อเสนอระดับจังหวัดเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่แผนและการพัฒนาของจังหวัดได้

รายละเอียดข้อเสนอระดับจังหวัด 76 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร

https://dg.th/kwd0na4r2z

2.4 สนับสนุนการประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบลตาม พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 มาตรา 30 กำหนดให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จัดให้มีการประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อเป็นกลไกเชื่อมโยงผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบลจากระดับพื้นที่และระดับจังหวัดเข้าสู่การกำหนดทิศทางการพัฒนาขบวนองค์กรชุมชนในระดับประเทศ

ทั้งนี้ มาตรา 32 กำหนดให้ที่ประชุมระดับชาติดำเนินการในสาระสำคัญ ได้แก่ การกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาสภาองค์กรชุมชนตำบลให้เกิดความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ การให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบาย แผนพัฒนา กฎหมาย และการจัดบริการสาธารณะที่มีผลกระทบต่อชุมชน ตลอดจนการรวบรวมปัญหาที่ประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ ประสบและจัดทำข้อเสนอแนวทางแก้ไขเพื่อนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

การประชุมในระดับชาติจึงมิได้เป็นเพียงเวทีพบปะหรือแลกเปลี่ยนผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการรวบรวมและยกระดับปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอจากระดับตำบลและจังหวัดให้เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายของภาคประชาชน รวมทั้งกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนร่วมกันระหว่างขบวนองค์กรชุมชน สถาบันฯ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีการพัฒนา

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 สถาบันฯ จึงสนับสนุนการจัดประชุมสมัชชาขบวนองค์กรชุมชนระดับชาติ ประจำปี 2568 เพื่อเปิดพื้นที่ให้ผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบลทั่วประเทศได้แลกเปลี่ยนบทเรียน ทบทวนสถานการณ์ กำหนดทิศทางการขับเคลื่อนงาน และร่วมกันจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายจากปัญหาและความต้องการของประชาชน เพื่อนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผลักดันไปสู่การกำหนดนโยบายในระดับประเทศ

การประชุมสมัชชาขบวนองค์กรชุมชนระดับชาติ ประจำปี 2568

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ร่วมกับเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนตำบลทั่วประเทศ จัดการประชุมสมัชชาขบวนองค์กรชุมชนระดับชาติ ประจำปี 2568 ระหว่างวันที่ 18–19 พฤศจิกายน 2568 ณ โรงแรมรามาการ์เด้นส์ กรุงเทพมหานคร ภายใต้แนวคิด **“17 ปี สภาองค์กรชุมชน พื้นที่กลางสร้างพลังชุมชน ฐานรากประชาธิปไตย”** เพื่อทบทวนผลการดำเนินงาน แลกเปลี่ยนบทเรียน กำหนดทิศทางการขับเคลื่อนงาน และพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายจากขบวนองค์กรชุมชนสู่รัฐบาล

การประชุมมีผู้เข้าร่วมกว่า 470 คน ประกอบด้วยผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบลและขบวนองค์กรชุมชนจากทั่วประเทศ ผู้บริหารกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สถาบันฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่าย โดยมีนายอัคราพรหมเผ่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พร้อมด้วยนายกองตรี ดร.ธนกฤต จิตรอารีย์รัตน์ เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เข้าร่วมรับฟังผลการดำเนินงาน ปัญหา และข้อเสนอจากขบวนองค์กรชุมชน

ผลจากการประชุม ที่ประชุมได้กำหนดทิศทางการขับเคลื่อนงานโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาระดับพื้นที่และระดับจังหวัด ภายใต้แนวคิด “**จังหวัดบูรณาการ จังหวัดจัดการตนเอง**” พร้อมประกาศเจตนารมณ์ในการขับเคลื่อน “**1 พื้นที่ 1 แผนพัฒนา**” โดยยึดพื้นที่เป็นศูนย์กลาง เชื่อมโยงข้อมูล ปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของชุมชนเข้าสู่แผนพัฒนา และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน เพื่อพัฒนาชุมชนสู่การจัดการตนเองและสร้างประชาธิปไตยฐานรากที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบข้อเสนอเชิงนโยบายตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 และยื่นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อผลักดันไปสู่การพิจารณาของรัฐบาล จำนวน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

1) การส่งเสริมความเข้มแข็งของสภาองค์กรชุมชน โดยพัฒนาศักยภาพสมาชิก ผู้นำ และกลไกสภาองค์กรชุมชน ผลักดันแนวทาง “1 ตำบล 1 นโยบายสาธารณะ” และสนับสนุนงบประมาณสำหรับการดำเนินงานอย่างเหมาะสม

2) การผลักดันนโยบายและแผนพัฒนาระดับประเทศ ครอบคลุมการกระจายอำนาจ การขับเคลื่อนจังหวัดเข้มแข็ง การบริหารจัดการภัยพิบัติ การส่งเสริมธรรมาภิบาล การป้องกันและต่อต้านการทุจริต และการพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ

3) การเร่งรัดแก้ไขปัญหาสำคัญของประชาชน ได้แก่ ปัญหาที่ดินทับซ้อนกับที่ดินของรัฐ ที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย หนี้สิน ผลกระทบจากโครงการแลนด์บริดจ์ การบริหารจัดการภัยพิบัติ และการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้บนฐานสิทธิมนุษยชน

ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 สถาบันฯ ได้นำทิศทาง “**จังหวัดบูรณาการ จังหวัดจัดการตนเอง**” มาขับเคลื่อนต่อผ่านการสนับสนุนกลไกระดับจังหวัด ให้รวบรวมและสังเคราะห์ปัญหาและความต้องการจากระดับชุมชนและตำบล จัดทำหรือทบทวนแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัด และพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่แผนงานและกระบวนการพัฒนาของจังหวัด

ผลการดำเนินงานทำให้ขบวนองค์กรชุมชนสามารถจัดทำนโยบายหรือข้อเสนอระดับจังหวัดได้ใน 76 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร ครอบคลุม 77 จังหวัดทั่วประเทศ โดยมีข้อเสนอที่ได้รับการเชื่อมโยงเข้าสู่แผนและการสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ เช่น การจัดการภัยพิบัติและความมั่นคงทางอาหาร การจัดการทรัพยากรและเศรษฐกิจชุมชน การบริหารจัดการน้ำ การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย และการพัฒนาอาชีพ ดังรายละเอียดผลการดำเนินงานตามข้อ 2.3

ส่วนที่ 3

ข้อสังเกตการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน ประจำปีงบประมาณ 2569

จากการกำหนดมาตรฐานระยะเวลาการบริหารโครงการ ตั้งแต่ได้รับความเห็นชอบจากกลไกพิจารณากลั่นกรองจนถึงการเบิกจ่ายงบประมาณงวดแรก ภายในระยะเวลาไม่เกิน 60 วัน พบว่า โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 จำนวน 84 โครงการ สามารถดำเนินการได้ตามเกณฑ์ จำนวน 53 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 63.10 โดยใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 40 วัน ขณะที่มีโครงการใช้ระยะเวลาเกินเกณฑ์ จำนวน 31 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 36.90 โดยใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 70 วัน

เมื่อเปรียบเทียบกับปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ซึ่งมีโครงการที่ใช้ระยะเวลาเกินเกณฑ์ร้อยละ 72.04 พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 สัดส่วนโครงการที่ใช้ระยะเวลาเกินเกณฑ์ลดลงร้อยละ 35.14 อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมีการปรับมาตรฐานระยะเวลาการบริหารโครงการจาก 55 วัน เป็น 60 วัน จึงควรพิจารณาผลการดำเนินงานควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์ดังกล่าว ทั้งนี้ ยังคงมีโครงการบางส่วนที่ใช้ระยะเวลาเกินมาตรฐาน โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 22 จาก 25 โครงการ จึงควรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์สาเหตุและขั้นตอนที่ส่งผลต่อความล่าช้า เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารโครงการในระยะต่อไป

ส่วนที่ 4

ปัญหา/อุปสรรค การดำเนินงาน

1) ความครบถ้วนของข้อมูลและเอกสารในระบบ CODI-PM ยังมีข้อจำกัด แม้มีการบันทึกข้อมูลครบทั้ง 84 โครงการ แต่ข้อมูลมีความครบถ้วนเฉลี่ยร้อยละ 76.73 โดยยังพบการบันทึกข้อมูลและแนบเอกสารสำคัญไม่ครบถ้วนในบางรายการ เช่น เอกสารประกอบการเบิกจ่ายและเอกสารปิดโครงการ ส่งผลต่อความพร้อมของข้อมูลในการกำกับติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน ตลอดจนการนำข้อมูลไปใช้ประกอบการบริหารจัดการโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ความไม่สอดคล้องของข้อมูลจำนวนตำบลผู้รับประโยชน์ระหว่างเอกสารอนุมัติโครงการกับระบบ CODI-PM พบว่า ข้อมูลตามบันทึกขออนุมัติโครงการของทั้ง 5 ภาค ระบุจำนวนตำบลผู้รับประโยชน์รวม 2,243 ตำบล ขณะที่ข้อมูลในระบบ CODI-PM ระบุจำนวน 1,923 ตำบล แตกต่างกัน 320 ตำบล สะท้อนถึงข้อจำกัดในการตรวจสอบและทวนสอบความถูกต้องของข้อมูลระหว่างเอกสารกับระบบฐานข้อมูล ซึ่งอาจส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลและความถูกต้องในการสรุปผลการดำเนินงานระดับภาพรวม